

Notiser

Filosofiskt intressanta replikväxlingar kan man stöta på i många olika sammanhang. Exempelvis inom domstolsväsendet – jurister är ju ofta personer som är mycket noga med hur de formulerar sig, och ibland sysslar de också med frågor om liv och död. Följande dialog har sålunda avlyssnats under en domstolsförhandling, när försvarsadvokaten håller vittnesförhör med en rättsläkare.

Försvarsadvokaten. Doktorn, innan ni gjorde obduktionen, letade ni efter någon puls?

Vittnet. Nej.

Försvarsadvokaten. Kollade ni blodtrycket?

Vittnet. Nej.

Försvarsadvokaten. Kollade ni om patienten andades?

Vittnet. Nej.

Försvarsadvokaten. Så ni menar att patienten kunde ha levt då ni påbörjade obduktionen?

Vittnet. Nej.

Försvarsadvokaten. Hur kan ni vara så säker på det?

Vittnet. För att hans hjärna fanns i en glasburk som stod på mitt skrivbord.

Försvarsadvokaten. Men kunde patienten fortfarande varit vid liv?

Vittnet. Det är möjligt att han kunde leva och arbeta som advokat någonstans, ja.

I Umeå har ett antal seminarier hållits om problem i medvetandefilosofi – inom ramen för ett projekt som stöds av Riksbanksfonden. Detta har dokumenterats i skriften *Physicalism, consciousness, and modality. Essays in the philosophy of mind*, som utgivits av Sten Lindström och Pär Sundström i serien Umeå Preprints in Philosophy, 2002:1. Bland författarna finns, förutom Lindström och Sundström, även Wlodek Rabinowicz, Joseph Almog, Ingvar Johansson, Anders Berglund, Peter Nilsson och Mats Johansson.

Ragnar Ohlsson har publicerat en filosofisk barnbok som heter *Arvid seglar. Sjöliv och filosofi*, Alfabet 2002. Mats Rosengren har publicerat *Doxologi. En essä om kunskap*, Rhetor förlag, 2002. En filmfilosofisk bok med titeln *On film* har utgivits av Stephen Mulhall. Förlaget är Routledge, utgivningsår 2002. Olof Franck, som är docent i religionsfilosofi i Uppsala samt gymnasielärare, har skrivit *Förtryckets grundvalar – norm och avvikelser i argument om homosexuellas, invandrades och kvinnors rättigheter* (i serien *Studia Philosophiae Religions*), 2002.

Sören Kierkegaards *Antingen-eller* i två delar har utgivits i svensk kommenterad utgåva på förlaget Nimrod, 2002. På förlaget Nya Doxa har samtidigt utkommit en tjock biografi om Kierkegaard i svensk översättning: Joakim Garff, *Sören Kierkegaard – en biografi*.

En serie intervjuer med kända filosofer, som tidigare förekommit i *The Harvard Review of Philosophy*, har utgivits av S. Phineas Upham: *Philosophers in Conversation*, Routledge 2002. Bland de intervjuade filosoferna finns exempelvis John Rawls, Hilary Putnam, Umberto Eco, Cora Diamond, Stanley Cavell och W.V. Quine. Thomas Scanlon har skrivit ett förord.

LIV OCH LÄRA HOS POPPER – OCH EN STACKARS AVHANDLING

Nu, hundra år efter hans födelse, ser det ut som om Karl Popper kommer att gå till filosofihistorien mest för sina pläderingar för epistemologisk fallibilism och för nödvändigheten av öppen kritik inom både forskarsamhället och samhället i stort. Men hans berömmelse började på 30-talet, då han gjorde sig ett namn i det dåtida sökandet efter ett kriterium på vetenskap. I stället för positivisternas språkfilosofiskt konstruerade verifierbarhetsprincip föreslog han en i hans realistiska filosofi förankrad falsifierbarhetsprincip. För att få principen att fungera behövde han bygga in den i ett nät av metodregler. Om detta skrev jag en gång i tiden en avhandling, *En kritik av den popperianska metodologin* (1973). Den var mycket kritisk mot Popper därför att jag valt att skriva enbart om det som jag var kritisk mot, hans falsifierbarhetsprincip och hans metodregler, inte hans syn på realism, kropp-själsproblemet, universaliala och åsikten att filosofi kan reduceras till språkfilosofi.

När jag skrev avhandlingen hade jag inte en aning om att Popper, som så månade om institutionaliserad kritik och som i sina skrifter utstrålade lust till intellektuell debatt, inte själv kunde tåla kritik. När jag våren 1975 skickade honom min (då till engelsk bok förvärdade) avhandling hade

jag fått en liten aning om detta märkliga förhållande, men inte mer. Jag disputerade vid institutionen för teoretisk filosofi i Göteborg, men prof. Håkan Törnebohm vid institutionen för vetenskapsteori hade trots detta vänligheten att ge ut boken i en lämplig serie som han administrerade. När han en tid efter min förfrågan hade fattat sitt beslut att ge ut min bok sade han ungefär så här: "Men du ska veta att jag behövde fundera lite, för det här kan riskera min vänskap med Popper. Han tål inte kritik. Men jag får väl vara den kritiska realismens anda trogen." Glad över att få avhandlingen utgiven tänkte jag inte så mycket mera på repliken. När jag fick boken i min hand skickade jag följaktligen ett exemplar till Popper och trodde att jag åtminstone skulle någon form av kortfattat svar. Men Popper hörde aldrig av sig. Och inte heller på andra vägar fick jag veta något om hans reaktion förrän den här våren, alltså tjugosju år senare.

I första aprilnumret av *The New Yorker* finns en artikel kallad "A Critic at Large. The Porcupine. A pilgrimage to Popper", i vilken författaren, Adam Gopnik, kåserar över diskrepansen mellan liv och lära hos Popper. Märkligt nog intervjuade Gopnik Popper samma dag som denne med morgonposten fått min avhandling. Gopnik berättar följande:

"I have something I wish to show you," he [Popper] said abruptly, and he disappeared into the house. I stared blankly at my notebook full of high-minded questions. The sky looked threatening.

"Here," he said, coming back with two new books in his hand. "I have just received these in the mail this morning." One of the books was called "A Critique of Karl Popper's Methodology," by a certain Ingvar Johansson. The other one was in German. I opened the Johansson book and, at Popper's urging, read the inscription. "To Sir Karl with admiration, I. Johansson."

"Do you know Johansson, sir?" I asked.

"No, no." He took back the book and began to flip desultorily through its pages. "It is another attack, no doubt. You know, people do not distinguish between intellectual criticism and personal attacks. I don't receive criticism. They think it is enough to call me a fool."

"Oh, surely no one does that," I protested.

He smiled sadly. "All of my students are attacking me now. Three of my students, all of them I helped to get positions, to get chairs, and they know this, and still they attack me personally. You know, when you do things for people there are two types of reactions. There are those who cannot forget you for it and those who cannot forgive you for it. Do you see?"

He returned to thumbing through the book by Johansson. "He has read nothing of mine, of course. He will then attack this imaginary Popper.

Since he already knows what is contained in my works, he need not read them, you see.”

På senvintern 1975 bad Natur & Kultur mig att göra ett Popperurval för en eventuell översättning och utgivning på svenska (som inte blev av). Förlaget sände mitt förslag till Popper, och i ett brev daterat 8 maj 1975 svarar Popper: ”I am very pleased with the selection you are proposing, and very willing to accept these suggestions which obviously come from a scholar who has read my books.”

Även om jag inte lyckades påverka Popper, så lyckades jag i alla fall få honom att själv falsifiera ett av sina egna omdömen. Alltid något.

–Ingvar Johansson

Johan Lundborg, som är doktor i tros- och livsåskådningsvetenskap vid Uppsala universitet, har givit ut en bok med titeln *Hur ateismen erövrade Sverige. Ingemar Hedenius och debatten kring tro och vetande*, Nya Doxa 2002. Bo Wennström, som är universitetslektor och utbildningsledare vid juridiska fakulteten i Uppsala, har utgivit *Rättens kulturgräns*, andra upplagan, Iustus förlag 2002.

David Bloor's bok *Wittgenstein, Rules and Institutions*, som kom 1997, har nu utkommit i pocketupplaga, Routledge 2002.

Åsa Boholm, Sven Ove Hansson, Johannes Persson och Martin Peterson har utgivit ett antal uppsatser under titeln *Osäkerhetens horisonter. Kulturella och etiska perspektiv på samhällets riskfrågor*, Nya Doxa 2002. Bland bokens författare finns även Celio Ferreira, Per Binde, Karsten Klint Jensen, Peter Sandøe och Ragnar Löfstedt.

En läsare vid namn Mats Jonsson har någonstans i cyberrymden hittat följande trevliga tärningsspel. Man använder fyra tärningar med följande prickfördelningar:

Tärning A: 6 6 2 2 2 2

Tärning B: 5 5 5 1 1 1

Tärning C: 4 4 4 4 0 0

Tärning D: 3 3 3 3 3 3

Mats skriver vidare: ”Nu skall du tävla mot mig. Vi skall ta varsin tärning och kasta den en gång var. Den som får högst värde vinner. Jag låter dig välja först så att det inte blir orättvist.

Nu kommer vi till poängen! Innan du väljer din tärning så kommer jag med följande erbjudande:

– Jag garanterar att jag kommer att välja en tärning med bättre förutsättningar än den du väljer. Ja, jag är så säker på min sak att jag satsar 1 000 kronor på det.

Vem som verkligen vinner sedan är oväsentligt. Intressant är i stället det faktum att jag faktiskt kan garantera att mitt tärningsval ger mig bättre förutsättningar – oavsett vilken tärning du väljer!

Så här går det till: När du har valt din tärning så ser jag efter vilken din lägsta valör är. Sedan väljer jag den tärning som innehåller nästföljande valör. Dvs. om du har tärningen som innehåller tvåor (tärning A) så väljer jag den som innehåller treor (tärning D). Detta fungerar oavsett vilken tärning du väljer av de fyra. Ty A är bättre än B, B är bättre än C, C är bättre än D, och ... D är bättre än A!”

Medarbetare i detta nummer av *Filosofisk tidskrift*: *Martin Peterson* är doktorand i filosofi på KTH, *Inge-Bert Täljedal* är professor i integrativ medicinsk biologi och rektor för Umeå universitet, *Ingmar Persson* är professor i praktisk filosofi i Lund, *Anders Sigrell* är retorikforskare vid Umeå universitet och var när hans artikel skrevs STINT-finansierad gästforskare i Austin, Texas, *Jens Johansson* är doktorand i praktisk filosofi i Stockholm, och *Björn Eriksson* är universitetslektor i praktisk filosofi i Stockholm.